
VERSLAG JURIDISCHE OPEN TAFELSESSIE
'JURIDISCHE PERSPECTIEVEN VOOR HET
BORGEN VAN 50% LOKAAL EIGENDOM BIJ
PRODUCTIE VAN WIND- EN ZONNE-
ENERGIE OP LAND'

7 juli 2020

Colofon

Datum:

29 september 2020

Auteur:

mr. Jan Albert Timmerman / RenewabLAW B.V.

Versie:

1.0

Leeswijzer

Aan de hand van de programma van de Juridische Open Tafelsessie wordt in hoofdstukken A. t/m C. een verslag gegeven van de inhoud van de sessie.

Als bijlage 1 is het programma van de Juridische Open Tafelsessie bijgesloten

Als bijlage 2 is een lijst met deelnemers bijgesloten.

Als bijlage 3 is de presentatie met de bevindingen van de opdracht bijgesloten.

Verslag

A: Bevindingen

- ➔ Samenvatting wordt gegeven van het streven naar 50% lokaal eigendom ('het streven') uit het Klimaatakkoord
- ➔ Wat is het Klimaatakkoord nu juridisch (privaatrechtelijke vs. publiekrechtelijk)
- ➔ Waar komt het streven in terug?
 - Wetgeving / politiek
 - Algemeen beleid / RES
 - Jurisprudentie
 - Lokale beleidskaders
- ➔ Ook ontwikkelaars hebben kaders (klimaatakkoord en gedragscodes)
- ➔ Welke verschijningsvormen zien we bij gemeenten: van tender, WvG, negeren, afdracht deel opbrengsten tot aan (klimaat)fondsvorming
- ➔ Actualiteit; onderzoek MinEZK en Holland Solar

B: Juridisch spectrum en pitch handelingsperspectief

- ➔ 50% lokaal eigendom: een plicht of een inspanning?
- ➔ Bij geen plicht zijn er consequenties: links van het spectrum is 'draagvlak ruimtelijk niet relevant' (handelingsperspectief: 'op je handen zitten'), aan andere kant van het spectrum veel mogelijkheden doordat de 'weg naar mogelijk draagvlak' wel afdwingbaar is. Daartussen veel grijstinten (bijv. zelf ontwikkelen door een gemeente).
- ➔ Pitch

Een goed (financieel) participatieproces - wat bedoeld is om zoveel mogelijk draagvlak en acceptatie te krijgen in de samenleving voor hernieuwbare energieprojecten – speelt een belangrijke rol speelt bij vergunningverlening voor die energieprojecten. De voorwaarde is dan wel dat er gemeentelijk beleid aanwezig is wat betreft dit (financieel) participatieproces waar initiatiefnemers van hernieuwbare energie projecten zich rekenschap van dienen te geven. Beleid wat tot doel heeft om draagvlak voor die projecten te verhogen. Het door een initiatiefnemer goed en aantoonbaar doorlopen van dat proces mag dan ook randvoorwaardelijk zijn voor vergunningverlening. Echter, het resultaat van dat proces is dat niet. De Raad van State is immers nog steeds van mening dat (voldoende) maatschappelijk draagvlak ruimtelijk niet relevant is.

➔ Concreet voorbeeld voor een handelingsperspectief

- Klimaatakkoord stelt een het doel, maar ook gedragscodes. Daar kan je elkaar op aanspreken.
- Door getrancheerd ruimte toe te laten voor duurzame energie en (aannee van) meer vraag dan aanbod moet schaarse (vergunning) ruimte transparant en zorgvuldig vergeven worden.
- Bij uitgifte (publiekrechtelijke) ruimte is procesparticipatie met als uitgangspunt ‘het streven’ het startpunt (naast andere criteria).
- De procesparticipatie moet door ontwikkelaar zo ingezet worden dat ook ‘het streven’ daadwerkelijk kans heeft.
- Goede procesparticipatie is een knock-out.
- College / Raad beslist; beste wint / slechtste niet.
- Resultante van een goed doorlopen proces kan zijn dat er onvoldoende draagvlak is. Dat nu mag niet de afweging College/Raad bepalen wat betreft planologische medewerking.

C: Vragen deelnemers naar aanleiding van onderzoek, pitch, handelingsperspectief en presentatie

1. Onderdelen bevindingen uitgelicht

Leeswijzer: Onderstaande vragen (Q) en antwoorden (A) zijn gesteld en gegeven door RenewabLAW op basis van het onderzoek. De antwoorden zijn voorlopige conclusies. Vragen en antwoorden zijn thematisch gerubriceerd.

1.1 Klimaatakkoord

Om acceptatie en participatie bij de lokale omgeving van hernieuwbare energieprojecten op land te bewerkstelligen is in het Klimaatakkoord het streven naar lokaal eigendom opgenomen:

“Om de projecten voor de [1] bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, [2] gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, [3] partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in [4] evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied [5] waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven). Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. [6] Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal [7] ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken. Hierbij wordt ook in acht genomen de [8] bijzondere positie van de waterschappen, die zowel lokale ontwikkelaar zijn als decentrale overheid met een verduurzamingsopgave van hun eigen bedrijfsprocessen.”¹

1.2 Vragen/denkrichtingen en eventuele antwoorden tekst streven:

[1] “bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land”

Q: Wat verstaat het kabinet onder ‘hernieuwbaar op land’?

A: Grootschalige², grondgebonden wind en zonne-energieprojecten, dus wind en zon, maar geen waterkracht en warmte.

¹ Klimaatakkoord 28 juni 2019, p. 164.

² Projecten met een vermogen groter dan 20KW

[2] “gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking”

Q: Dus het streven geldt niet waar er geen mogelijkheden zijn en ambities?

[3] “partijen gelijkwaardig samenwerken”

Q: Gelijkheidsbeginsel is ook ongelijke behandeling van ongelijke gevallen. Geldt dit ook voor het streven naar lokaal eigendom?

[5] “waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven)”

Q: Kan meer of minder zijn. Wordt onder de lokale omgeving ook overheden en overheidsbedrijven verstaan?

[6] “is een algemeen streven voor 2030”

Q: Het streven is dus tijdelijk. Dus enkel voor projecten die starten voor 2030 en eindigt op 2030?

[7] “ruimte om van af te wijken”

Q: Wat die ruimte is, is niet gekwalificeerd. Wanneer heb je dus van het streven afwijken?

[8] “bijzondere positie van de waterschappen”

Q: Wat is de consequentie van de bijzondere positie van de waterschappen?

1.3 Status Klimaatakkoord

Q: Wat is de juridische status van het Klimaatakkoord?

A: Het Klimaatakkoord is een bundel van schriftelijke afspraken waar wel mogelijk privaatrechtelijke werking aan kan worden ontleend. De vraag is dan wel of de afspraken (privaatrechtelijk) bindend zijn voor bijv. gemeenten nu VNG ondertekende en niet gemeenten.

Het Klimaatakkoord is echter geen formele wetgeving, beleid of anderszins regelgeving. Juist de omzetting van het klimaatakkoord in wet- en regelgeving zal de inbedding moeten vormen van waaruit elementen uit het akkoord kunnen worden afgedwongen, en dus ook het percentage lokaal eigendom.

1.4 50% lokaal eigendom juridisch bindend?

Q: Kan het streven naar 50% lokaal eigendom door een gemeente worden afgedwongen?

A: Even los van de vraag wat lokaal eigendom nu precies is (dat we voor het gemak in deze beperken tot de opties ‘mede-eigendom’ en ‘financieel deelnemen’ zoals die in de Participatiewaaijer staan), geldt dat het streven lastig door een gemeente kan worden afgedwongen.

Uit jurisprudentie³ volgt dat in gemeentelijk beleid de eis van ‘breed maatschappelijk draagvlak’ of ‘voldoende draagvlak’ bij omwonenden van een wind- of zonnepark kan worden opgenomen. Het behalen van een bepaald percentage aan lokaal eigendom kan een reflectie zijn van het bestaan van dat draagvlak. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State leest deze eis in het gemeentelijk beleid echter niet als een **harde randvoorwaarde** maar als een **wens**. Op de initiatiefnemer rust vervolgens de inspanningsverplichting om draagvlak voor het project bij de omgeving te verwerven. Indien de initiatiefnemer niet aan deze inspanningsverplichting voldoet, kan

³ ABRvS 23-10-2019, ECLI:NL:RVS:2019:3580 (Zonnepark Daalkampen), ABRvS 18-12-2019, ECLI:NL:RVS:2019:4209 (Windpark Greenport Venlo) en ABRvS 1-4-2020, ECLI:NL:RVS:2020:958 (Zonnepark Hijken)

dat een reden zijn om planologische medewerking te weigeren. Bij de beoordeling van de inspanningen van de initiatiefnemer, wordt zowel procesparticipatie (informatieavonden, nieuwsbrieven, et cetera) als financiële participatie (bijv. lokaal eigendom, financiële afdrachten) meegenomen. Van belang is dat een inspanningsverplichting onderscheiden moet worden van een resultaatsverplichting. Een initiatiefnemer moet zijn best doen om draagvlak bij omwonenden voor het project te verkrijgen maar als het draagvlak ondanks de inspanning niet wordt vergroot (of wellicht zelfs afwezig is), kan dit geen reden zijn planologische medewerking te weigeren. ⁴

2. Vragen en antwoorden van de Juridische Tafel

Leeswijzer: Onderstaande vragen (Q) en antwoorden (A) zijn gesteld en gegeven in een open discussie. De antwoorden reflecteren dan ook eerder een opinie of een eerste richting voor een antwoord van een aanwezige. Het betreffen geenszins adviezen of een afgeronde mening van een van de aanwezigen. Vragen en antwoorden zijn thematisch gerubriceerd. Sommige vragen zijn gesteld maar niet beantwoord.

2.1. Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG)

Q: Wat heeft de gemeente Laarbeek gedaan met betrekking tot de WVG?
A: Laarbeek heeft een zoekgebied voor windparken. De gemeente wil controle houden op de ontwikkeling van windparken. In dat kader mogen grondeigenaren mogen geen opstalrechten ten behoeve van windparken vergeven aan ontwikkelaars, maar dienen grondeigenaren deze opstalrechten eerst aan te bieden aan de gemeente.

Q: Stel dat een gemeente de WVG gelijk de gemeente Laarbeek hanteert en vervolgens daadwerkelijk grond aankoopt en zelf exploitant wordt van een park op de aangekochte gronden. Is dat toegestaan?
A: Gekeken moet worden of deze aanpak mogelijk kan leiden tot strijdigheid met het beginsel van 'detournement de pouvoir'. Gebruik de gemeente haar WVG-rechten op een juiste manier
A: De WVG wordt wel vaker toegepast als in de casus Laarbeek, maar dan is de context geen zonnepark of windpark, maar een andere ontwikkeling. Niets nieuws.

Q: Hoe verhoudt WVG zich tot Interim Verordening Ruimte van de Provincie waar alleen een tijdelijke vergunning mogelijk is voor zonneparken in landelijk gebied?
A: WVG zou eigenlijk niet mogelijk zijn bij een tijdelijke vergunning. De bestemming blijft voorts agrarisch in het buitengebied.

2.2 Klimaatakkoord

Q: Hoe verhoudt het streven uit het Klimaatakkoord dit zich tot het Klimaatplan⁵ van het Ministerie van EZK wat is vastgesteld?
A: In het Klimaatplan is het 'streven' opgenomen. Zie p. 47 van dit plan.

⁴ De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State hanteert wat betreft dit laatste de lijn dat zelfs als onder de bevolking geen draagvlak zou bestaan voor een windpark, dit niet betekent dat de besluiten om het windpark mogelijk te maken in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening (ABRvS 27-05-2015, ECLI:NL:RVS:2015:1702 (Windpark Autena). Wat voor windparken geldt, geldt logischerwijs ook 1-op-1 voor zonneparken.

⁵ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/beleidsnotas/2020/04/24/klimaatplan-2021-2030/Klimaatplan+2021-2030.pdf>.

2.3 Streven 50% lokaal eigendom

Q: Wat nu als gemeente beleid een minimaal percentage lokaal eigendom verplicht stelt? Wat zijn de risico's als aan planologische medewerking niet als voorwaarde een minimaal percentage lokaal eigendom mocht worden gesteld?

A: Mogelijk had een minimaal percentage lokaal eigendom niet als eis voor planologische medewerking gesteld mogen worden. Wat de juridische consequenties zijn vergt nader onderzoek. De vraag is wel wie er belang bij heeft deze vraag in rechte te stellen. De ontwikkelaar heeft er immers geen belang bij.

Q: Wat is 'streven' nu juridisch waard als dit wordt omarmt door een ontwikkelaar maar het resultaat is er niet? Wat nu als de ontwikkelaar 100% lokaal eigendom via een Postcoderoos wil aanbieden, maar er is geen interesse?

A: 'Streven' gaat over inspanning om lokaal eigendom te verkrijgen. Het is lastig om een ontwikkelaar af te rekenen indien een minimaal percentage lokaal eigendom niet wordt gerealiseerd. Een % lokaal eigendom mag geen resultaatverplichting worden.

Q: Blijft de uitspraak dat participatie ruimtelijk niet relevant is geen onderdeel is van het ruimtelijk proces overeind in de Omgevingswet? Die gaat immers meer en meer uit van (proces)participatie.

A: Momenteel maar ook onder de omgevingswet is procesparticipatie onderdeel van het ruimtelijke proces. Financiële participatie – en lokaal eigendom – is dat niet.

Q: Kan het niet voeren van een goede procesparticipatie een weigeringsgrond zijn voor een omgevingsvergunning?

A: Ja, als niet aan de voorwaarden van een gemeente voor een goed inspraakproces wordt voldaan, kan dat een weigeringsgrond voor de vergunning opleveren.

Q: Indien een boer onder eigen titel een project ontwikkelt op eigen grond is er sprake van 100% lokaal eigendom, maar is er geen sprake van financiële participatie van de omgeving. Hoe dien je hier mee om te gaan als gemeente?

Q: Hoe kan je als gemeente het beste omgaan met de beperkte capaciteit van lokale coöperaties om lokaal eigendom te realiseren? Dit overwegende, moet je het als gemeente wel willen om dit als hard vereiste op te nemen?

Q: Moet het niet mogelijk zijn om verschillende agrariërs te laten verenigen in een coöperatie en dit te zien als lokaal eigendom?

Q: Hoe kun je omgaan met projecten die op korte termijn gerealiseerd dienen te worden? Kun je het streven naar lokaal eigendom niet beter toepassen bij toekomstige projecten?

Q: Overwegende dat bij A16 gestreefd werd naar lokaal eigendom om een omgevingsfonds op te zetten en met dat omgevingsfonds gepoogd wordt om de lokale energietransitie te versnellen, kun je betogen dat het resultaat van het financiële participatieproces wel ruimtelijk relevant is? Is

hieromtrent jurisprudentie te vinden? Het fonds wordt immers gebruikt voor betere ruimtelijke kwaliteit.

Q: Hoe bepaal je of een participatieproces is geslaagd? (Overwegende dat je het te bereiken resultaat niet als eis mag stellen)

A: Door het gehele proces zoveel mogelijk te concretiseren (wat verwacht je, waar moet men zich voor inspannen) kan je bepalen of een ontwikkelaar 'slaagt' wat betreft het doel om een goed proces neer te zetten. Welke financiële participatie zich dan concretiseert is afhankelijk van dat proces.

Q: Op welke wijze kun je het streven naar lokaal eigendom objectiveren, zodat je kunt beoordelen of een ontwikkelaar heeft voldaan aan zijn inspanningsverplichting om invulling te geven aan dit streven?

Q: Kun je extra eisen stellen aan energieprojecten door omgevingsvergunningen schaars te maken ten opzichte van de eisen die je bij een regulier vergunningsproces mag stellen?

Blijft ook onder de Omgevingswet het criterium voor inzet instrumenten 'ruimtelijk relevant' of wordt het bredere 'fysieke leefomgeving' relevant? Een storting fonds onder huidige 2.24 WRO alleen bij een aangewezen bouwplan en dat is een zonnepark niet.

Q: Hoe kan je het streven naar lokaal eigendom specifieker maken participatie? Wat gebeurt er als er 100% lokaal eigendom wordt beloofd, maar er 0% gerealiseerd wegens gebrek aan inschrijvingen:

A: Met marktkennis kun je al een inschatting maken op de kans van slagen van het participatieproces. Indien er slechts wordt geopperd om voor een groot project een grote postcoderoos op te zetten in een kleine gemeente, kun je als gemeente inschatten dat dit niet zal leiden tot 50% participatie.

Q: Hoe dient een gemeente om te gaan met het streven naar lokaal eigendom nu dit streven bij een eerste project al lastig lijkt te realiseren en er nog (veel) meer projecten in de toekomst gerealiseerd gaan worden?

Q: Hoe kun je als kleine gemeente met beperkte capaciteit effectief aansturen op participatie? Zijn er/komen er handreikingen beschikbaar?

Q: Hoe kun je als gemeente die nog geen beleid heeft opgesteld omgaan met ontwikkelaars die aangeven dat de gemeente niets hoeft te doen, omdat de ontwikkelaar bereid is het volledige proces op zich te nemen?

Q: Hoe kan je omgaan met de beperkte middelen uit de Wet Ruimtelijke ordening wat betreft de afdracht in een fonds?

Q: Is het eigenlijk nog wel opportuun om in te zetten op 50% lokaal eigendom nu dit proces vaak leidt tot (veel) lagere percentages lokaal eigendom? Is in dat kader een omgevingsfonds niet een beter middel?

Q: Kun je/moet je niet als gemeentes alle kennis en ervaringen delen zodat ontwikkelaars bij elke gemeente tegen dezelfde eisen aanloopt en niet elk gemeente het wiel opnieuw dient uit te vinden?

2.4 Lokaal eigendom vs Greendeals (bijv. A16 model)

Q: Waarom is de A16 werkwijze niet meegenomen in het onderzoek? Het betreft hier een zgn. 'Greendeal' waarin de ondertekenaars, zowel gemeenten als ontwikkelaars, zich hebben committed aan een vooraf overeengekomen % participatie

Q: Kan je met een Greendeal wellicht 'free riders' (dus ontwikkelaars die lokaal eigendom negeren) voorkomen?

A: Indien elke partij bereid is de Greendeal te tekenen, zijn er geen free riders. Tekent niet iedereen, dan wordt het een uitdaging.

Q: Kan het sluiten van een Green Deal een van de uitgangspunten zijn voor een goed participatieproces?

2.5 Lokaal eigendom vs risico's voor deelnemers

Q: Stel dat bij een windproject is in het kader van participatie een omgevingsfonds wordt opgericht met een verplichte afdracht van een ontwikkelaar (en dus ook een evt. lokale energie coöperatie), waardoor de business case van de ontwikkelaar onder druk komt te staan. Heeft een gemeente wellicht enige zorgplicht naar de ontwikkelaar/betrokken energiecoöperatie om te zorgen dat door de te stellen eisen de projectentiteit niet failliet gaat. Dit omdat de energiecoöperatie veelal bestaat uit burgers van die gemeente en het omgevingsfonds werd opgericht op verzoek van de gemeente en wordt gebruikt voor de verduurzaming van de gemeente.

A: Het Klimaatakkoord benadrukt dat participeren inhoudt dat burgers profiteren van de opbrengsten maar ook risicovol mee-investeren. Dit risico is dus niet van de gemeente. Gemeente kan wel zich inspannen om te zorgen dat deelnemers vooraf de juiste informatie krijgen over risico's.

Q: Kun je burgers niet op een andere, minder risicovolle wijze laten mee-investeren? In hoeverre zijn participanten in staat om de risico's juist in te schatten? Kun je voorwaarden stellen aan de vorm van participatie en in hoeverre kan je dit als gemeente doen?

A: Door wellicht een tender of soortgelijke procedure te gebruiken (waarin je schaarse vergunningen toebedeeld aan ontwikkelaars) kun je mogelijk een risico adverse business case als beoordelingscriterium stellen. Dit als 'harde' verplichting opnemen is juridisch gezien lastiger.

Q: Is het risicovol mee investeren in wind- en zonprojecten wel een geschikt middel om te komen tot draagvlak en acceptatie, overwegende dat er in de toekomst mogelijk meer risico vastzit aan het mee investeren door negatieve stroomprijzen?

Q: Is het toegestaan om als gemeente de risicovolle investering te doen in een project namens het 'lokale eigendom', om vervolgens de opbrengsten van deze investering middels een fonds terug te laten vloeien naar de burgers?

- / -

Bijlage 1: Programma

Algemeen

Datum:	7 juli 2020	
Programma:	13:00 - 13:15	Introductie / voorstellen
	13:15 – 13:50	Bevindingen onderzoek 'Juridische perspectieven voor het borgen van 50% lokaal eigendom bij productie van wind- en zonne-energie'
	13:50 – 14:00	Pauze
	14:00 - 15:00	Vragen en antwoorden van de Juridische Tafel (behandeling van vragen)
Deelnemers:	(zie pagina 2)	
Begeleiding:	Martijn Messing (dagvoorzitter/moderator) Jan Albert Timmerman (inhoudelijk)	

Bijlage 2 Deelnemers

Lotte Verstraten	Gemeente Zundert	Ruby van Diepen	Gemeente Halderbergen
Mark Roza,	Gemeente Etten-Leur	Sander Eland,	Gemeente Moerdijk
Karin van den Akker	ABG gemeenten	Pieter Heesbeen	Gemeente Moerdijk
Jordy Leenknecht	Gemeente Bergen op Zoom	Thijs Krullaards	Gemeente Woensdrecht
Myranda Beljaars,	Gemeente Breda	Piet Ackermans	Gemeente Oosterhout
Jeroen Koijen	Gemeente Breda	Jaap Streppel	Gemeente Etten-Leur
Yvonne de Rooij	Gemeente Steenbergen	Marc de Jong	Gemeente Steenbergen
Thomas van der Pluijm	Gemeente Drimmelen	Ludo van Beckhoven	Gemeente Etten-Leur
Rob Groen	Gemeente Roosendaal	Frederieke Grube	Provincie Noord Brabant
Martijn Messing	Programma SIE/Enpuls	Eltjo Kugel	Provincie Noord Brabant
Linda Bruin	RoyalHaskoning DHV	Jeroen Stehouwer	RenewabLAW
		Jan Albert	RenewabLAW
		Timmerman	

Bijlage 3 Presentatie Onderzoeksresultaten

Open Juridische Tafel

Juridische perspectieven voor het borgen van 50% lokaal eigendom bij productie van wind- en zonne-energie

RES West-Brabant
7 juli 2020

Algemeen

Datum: 7 juli 2020

Programma:	13:00 - 13:15	Introductie / voorstellen
	13:15 – 13:50	Bevindingen onderzoek 'Juridische perspectieven voor het borgen van 50% lokaal eigendom bij productie van wind- en zonne-energie'
	13:50 – 14:00	Pauze
	14:00 - 15:00	Vragen en antwoorden van de Open Juridische Tafel (behandeling van vragen)

Streven Klimaatakkoord (1)

“Om de projecten voor de [1] **bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land** in de energietransitie te laten slagen, [2] **gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking**, [3] **partijen gelijkwaardig samenwerken** in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in [4] **evenwichtige eigendomsverdeling** in een gebied [5] **waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven)**. Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. [6] Het streven voor de eigendomsverhouding **is een algemeen streven voor 2030**. Er is lokaal [7] **ruimte om** hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen **van af te wijken**. Hierbij wordt ook in acht genomen de [8] **bijzondere positie van de waterschappen**, die zowel lokale ontwikkelaar zijn als decentrale overheid met een verduurzamingsopgave van hun eigen bedrijfsprocessen.”

Streven Klimaatakkoord (2)

[1] “bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land”

Dus wind en zon, maar geen waterkracht en warmte

[2] “gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking”

Dus niet waar er geen mogelijkheden zijn en ambities?

[3] “partijen gelijkwaardig samenwerken”

Gelijkheidsbeginsel is ook ongelijke behandeling van ongelijke gevallen

Streven Klimaatakkoord (3)

[5] “waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven)”

Kan meer of minder zijn. Lokale omgeving ook overheden en overheidsbedrijven?

[6] “is een algemeen streven voor 2030”

Tijdelijk. Voor projecten starten voor 2030 maar eindigt op 2030?

[7] “ruimte om van af te wijken”

Niet gekwalificeerd, wel of niet generiek

[8] “bijzondere positie van de waterschappen”

Consequentie?

Streven Klimaatakkoord (4)

Conclusie

De ambitie 50% lokaal eigendom is interessant. Het wordt gezien als een middel, maar moet geen doel op zich worden. Ieder ziet vanuit zijn of haar eigen rol drempels, kansen en uitdagingen. Het is maatwerk per project.

Vooraf de hoge mate van vrijwilligheid van lokale initiatieven en inclusiviteit vs. exclusiviteit zijn punten van zorg voor de mensen die wij hebben gesproken.

Bij de gesprekspartners ontbreekt nog een duidelijk beeld van wat de mogelijkheden zijn voor lokale participatie, en wat de voor- en nadelen van iedere vorm zijn.

Klimaatakkoord; merit order (1)

VN-Klimaatakkoord van Parijs

In 2016 heeft staatssecretaris Dijkema het VN-Klimaatakkoord van Parijs ondertekend namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. Het akkoord gaat per 2020 in. Om dit doel te halen hebben EU-lidstaten met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 40% minder moet uitstoten. De Europese Commissie toetst de klimaatplannen van de EU-lidstaten aan de gestelde doelen.

Nederland werkt nu dus nationaal aan 49% minder uitstoot. Nederland wil, als andere landen meedoen, de Europese doelstelling verhogen. Niet 40% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030, maar 55 %.

In het algemeen leent het **Klimaatakkoord** zich voor reflexwerking in de invulling en toepassing van open normen, zoals is betoogd in paragraaf 3.4. Het laat zich naadloos voegen in het lijstje van internationale documenten die volgens de rechtbank een zodanige werking hebben. De rechtbank Den Haag verwijst in het Urgenda-vonnis naar artikel 21 Gw, het *no harm*-beginsel, het VN-Klimaatverdrag, artikel 2 en 8 EVRM, artikel 191 VWEU en de ETS-verordening over verhandelbare emissierechten:

Klimaatakkoord; merit order (2)

Nationale doelen voor terugdringen van broeikasgassen

De [Klimaatwet](#) stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. De Klimaatwet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen:

- 49% minder CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990.
Om dit doel te halen, hebben de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties een Klimaatakkoord gesloten. Er staan ook afspraken in die partijen onderling hebben gemaakt.
- 95% minder CO₂-uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990.

Daarnaast moet de Nederlandse staat eind 2020 ten minste 25% minder broeikasgassen uitstoten ten opzichte van 1990. Dat heeft de rechter in 2015 bepaald in de klimaatzaak van Urgenda tegen de Nederlandse Staat. Ook in het hoger beroep in 2018 en het cassatieberoep in 2019 heeft de rechter het vonnis bevestigd. De uitspraak is hiermee onherroepelijk geworden. Zoals het kabinet eerder heeft aangegeven, blijft het sturen op 25% minder uitstoot van broeikasgassen per eind 2020.

Klimaatakkoord; privaats- of publiekrecht (1)

Klimaatakkoord is beleid en een overeenkomst

Beleid

- Vastgesteld beleid is beleid dat via wetten of andere formele afspraken is geïnstrumenteerd
- Voorgenomen beleid is nog niet formeel vastgelegd, maar wel al openbaar en voldoende concreet
- Klimaatakkoord komt tot uiting in (formele) wet- en regelgeving

Afdwingbaar en controleerbaar

Die onzekerheden kunnen volgens Mommaas worden verkleind door besluiten te nemen en beleid te maken dat afdwingbaar en controleerbaar is. 'Daar ligt een opgave voor het kabinet, de Tweede Kamer en waarschijnlijk ook voor de partijen die bij het overleg aan de sectortafels betrokken waren. De voorgenomen maatregelen en instrumenten moeten concreet worden gemaakt. Er zijn grofweg drie instrumenten om dat te bereiken: subsidie, belasting of beprijzing. De keuze voor een instrument hangt, onder meer, af van de fase waarin een innovatie zich bevindt. De instrumenten moeten de garantie bieden op een bepaald resultaat, zodat de onzekerheid over het behalen van de doelen wordt verkleind.

Klimaatakkoord; privaats- of publiekrecht (2)

Overeenkomst

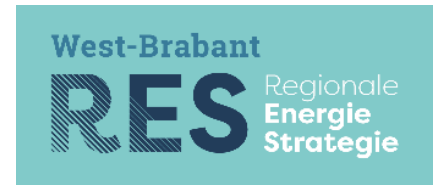
Een contract is een schriftelijke of mondelinge afspraak tussen 2 of meerdere partijen

- Niet nakoming
- Uitleg: redelijkheid en billijkheid (Haviltex of CAO-norm)

“Bij de Haviltex norm komt het aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan de bepalingen van een contract mochten toekennen en op wat zij daarbij redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Bij de CAO-norm zijn de bewoordingen van de bepalingen, gelezen in het licht van de hele tekst, in beginsel van doorslaggevende betekenis.”

Waar komt het streven in terug?

Wetgeving en politiek (1)

- Procesparticipatie vs financiële participatie (omgevingswet)
- Right to challenge (Versterking participatie op decentraal niveau)
- Wiebes: 50% inspanningsplicht, niet afdwingbaar
- Wet voorkeursrecht gemeenten
- Aanvullingswet Grondeigendom
- Noordelijke rekenkamer

Werk in uitvoering!

Waar komt het streven in terug? Wetgeving en politiek (2)

Antwoord Minister Wiebes van 8 april 2020 op Kamervragen Moorlag cs van 12 maart 2020 inzake Rapport Noordelijke Rekenkamer

Vraag 2, 3

Deelt u de mening dat bovenwettelijke compensatie van omwonenden bij de aanleg van wind- of zonneparken nodig kan zijn om de aanleg van die parken mogelijk te maken? Zo ja, hebben de provincies op dit moment de bevoegdheid om die compensatie af te dwingen en waarop is die bevoegdheid dan gebaseerd? Zo nee, waarom niet en bent u voornemens om de wet- of regelgeving zodanig aan te passen dat provincies die bevoegdheid wel krijgen?

Deelt u de opvatting, verwoord onder conclusie 14, dat provincies bij de planvorming en realisatie van wind- en zonneparken nauwelijks bevoegdheden hebben om af te dwingen dat de initiatiefnemers van die parken financiële compensatie aan omwonenden moeten geven dan wel omwonenden moeten laten participeren in hun park? Zo nee, waarom niet en welke bevoegdheden hebben provincies dan wel?

Antwoord 2, 3

In het Klimaatakkoord wordt de mogelijkheid om de lokale omgeving financieel te laten meedelen in energieprojecten gezien als een cruciaal onderdeel om de energietransitie te laten slagen. Door afspraken te maken over financiële participatie aan de start van een project en een project samen met de omgeving vorm te geven, kan worden bijgedragen aan draagvlak en een eerlijke verdeling van lusten en lasten. Er zijn verschillende vormen van financiële participatie mogelijk, zoals mede-eigenaarschap, een omwonendenregeling en een omgevingsfonds. In het Klimaatakkoord is ook afgesproken dat de initiatiefnemer van een energieproject deze verschillende vormen bespreekt met omgevingspartijen. Welke vorm of vormen van financiële participatie uiteindelijk afgesproken worden, is afhankelijk van de wensen van de omgeving en mogelijkheden van het project.

Binnen interbestuurlijk verband wordt momenteel in kaart gebracht welke juridische mogelijkheden/bevoegdheden decentrale overheden hebben om eisen te stellen aan financiële participatie. De zorg die de Noordelijke Rekenkamer hierover uitspreekt, wordt hier uiteraard in betrokken. Ik verwacht uw Kamer hierover, en over eventuele vervolgstappen, na de zomer van 2020 te informeren.

Waar komt het streven in terug? Wetgeving en politiek (3)

Antwoord Minister Wiebes van 14 februari 2020 op Kamervragen Van Gerven van 18 november 2019 inzake participatie bij plaatsing windturbines

Vraag 24

Vindt u dat bij windturbineprojecten tenminste 50% van de opbrengsten ten goede moet komen aan de omwonenden en bevolking? Kunt u dit toelichten?

Antwoord 24

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er wordt gestreefd naar 50% lokaal eigendom bij hernieuwbare energieopwekking. Het gaat daarbij om mee-investeren en de risico's dragen, en dus ook aanspraak kunnen maken op opbrengsten. De mate waarin eigendom van lokale burgers en bedrijven haalbaar en/of wenselijk is, verschilt per gebied en project. Het vormgeven van lokaal eigendom is daarmee altijd maatwerk. Het betreft dus een algemeen streven en geen verplichting. Windpark Krammer is een mooi voorbeeld van een windpark dat lokaal geïnitieerd is en waar betrokkenen delen in de opbrengsten.

Naast eigendom zijn er ook andere manieren waarop de omgeving kan meeprofiteren van hernieuwbare energieprojecten, zoals een omgevingsfonds of obligaties. Of, en zo ja, welke keuzes daarin worden gemaakt, wordt bepaald in gesprek met de omgeving in het participatieproces en het lokaal bevoegd gezag.

Het kabinet is niet van mening dat windontwikkelaars 50% van hun opbrengsten zomaar moeten afstaan aan omwonenden. Dit zou het investeren in windenergie onaantrekkelijk maken en daarmee het behalen van de klimaatdoelen in de weg staan.

Waar komt het streven in terug? Wetgeving en politiek (4)

Onderzoek Noordelijke Rekenkamer 'Verdeling onder Hoogspanning'; Een onderzoek naar de verdeling van kosten en baten rondom wind- en zonneparken provincie friesland

“Vanuit het omgevingsrecht heeft de provincie vrijwel geen bevoegdheden om compensatie en financiële participatie af te dwingen. Als Gedeputeerde Staten druk uitoefenen op initiatiefnemers, lopen zij het risico dat zij hun (ruimtelijke) bevoegdheden oneigenlijk gebruiken.

Het huidige omgevingsrecht bevat een zeer beperkte grondslag op basis waarvan overheden initiatiefnemers kunnen verplichten de omwonenden bovenwettelijk te compenseren of financieel te laten participeren [...]. Bij twee van de drie Friese cases heeft de Noordelijke Rekenkamer geconstateerd dat de provincie medewerking aan een wind- of zonnepark afhankelijk heeft gemaakt van het aanbieden/vastleggen van het aanbod voor compensatie / en financiële participatie. Daarmee heeft de provincie de bevoegdheden in het kader van het ruimtelijk ordeningsrecht op een andere wijze aangewend, dan waarvoor ze toegekend zijn (en dat kan détournement de pouvoir inhouden).[...] Deze werkwijze komt ook veelvuldig voor bij andere provincies en gemeenten. Afspraken over compensatie en participatie worden veelal vastgelegd in een anterieure overeenkomst. Volgens de Grondexploitatiewet mogen in een anterieure overeenkomst alleen zaken worden geregeld, die betrekking hebben op de grondexploitatie. Het risico bestaat dat de rechter een dergelijke overeenkomst in een eventuele rechtszaak nietig zal verklaren.

Waar komt het streven in terug? Brochures & opinies (1)

- [Q&A Energie Samen, de Natuur- en Milieufederaties, de NVDE, Holland Solar en NWEA](#)
- [Energie Samen 'Lokaal Eigendom in Beleid](#)
- [Masterclass Lokaal Eigendom](#)
- [Participatiecoalitie](#)

Waar komt het streven in terug? Brochures & opinies (2)

[‘Hoe organiseer je als lokale overheid een succesvol proces met draagvlak en lokaal eigendom \(Provincie Gelderland\)’](#)

In hoofdstuk 1 gingen we in op procesparticipatie. Financiële participatie is daarbij onderdeel van het gesprek. Eén van de uitkomsten kan de wens voor lokaal (mede-)eigendom zijn. Om dit niet alleen een 'streven' te laten zijn kunt u in uw visie of beleidskader minimaal 50% lokaal eigenaarschap opnemen als randvoorwaarde voor nieuwe wind- en zonprojecten.

Praktijk leert dat het kan

Juristen zullen misschien tegenwerpen dat de gemeente dit niet kan opleggen omdat het alleen mag gaan over ruimtelijke voorwaarden. Dit baseren zij op uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, die meermaals uitsprak dat bij bestemmingsplannen of vergunningen een afweging moet worden gemaakt op grond van een 'goede ruimtelijke ordening'. Dit was echter in beroepszaken waarin 'gebrek aan draagvlak' werd ingezet als argument om windparken tégen te houden. Wanneer een gemeente actief aanstuurt op het realiseren van wind- en/of zonneparken kunnen niet-ruimtelijke voorwaarden - o.a. over participatie - prima worden opgenomen in een beleidskader. De praktijk bij windprojecten, in bijvoorbeeld Staphorst en Midden-Limburg, en bij diverse beleidskaders voor zonne-energie leert dat ontwikkelaars dit accepteren.

Zelfs 100%

Gaat het om eigen overheidsgrond, dan is nog méér haalbaar. Zo is Windpark Nijmegen-Betuwe 100% coöperatief ontwikkeld, zelfs zonder dat er aan het begin van het proces een coöperatie bestond (zie kader). Er is óók een hoger percentage lokaal eigendom haalbaar als er al een sterke energie-coöperatie bestaat die zelf actief op zoek gaat naar grondposities. Hét voorbeeld zijn de coöperaties Zeeuwind en Deltawind, die het 100 MW grote Windpark Krammer opleverden. Met een historie van meer dan 30 jaar en samen zo'n 5.500 leden waren zij in staat om professionele krachten in te huren, kapitaal aan te trekken en een succesvolle crowdfunding-actie op te zetten, grotendeels in de eigen regio.

Heeft de ontwikkelaar al afspraken?

Heb je als gemeente invloed op lokaal eigendom als ontwikkelaars en grondeigenaren al afspraken hebben? Jazeker. Die afspraken gelden immers niet voor de gemeente. Als de gemeente (of provincie) aanvullende eisen stelt, zullen de afspraken wellicht opengebroken moeten worden. Dat is het risico van elke ondernemer, zolang die geen vergunning heeft ontvangen.

Waar komt het streven in terug? Jurisprudentie (1)

Etriplus (RvSt, 18-12-2019, ECLI:NL:RVS:2019:4209)

“23.2. Het vorenstaande neemt niet weg dat, bijvoorbeeld op grond van gemeentelijk beleid, van een initiatiefnemer kan worden verlangd dat hij (specifieke) inspanningen verricht die zijn gericht op het informeren van omwonenden en het verwerven of vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de gewenste ontwikkeling. Het niet behoorlijk nakomen van een dergelijke verplichting kan voor het bestuursorgaan reden zijn de gewenste medewerking niet te verlenen. Vergelijk de uitspraak van de Afdeling van 23 oktober 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3580. Etriplus heeft onweersproken gesteld dat er geen gemeentelijk beleid is, waarin is vastgelegd dat een onderzoek naar de omvang van het draagvlak verricht dient te worden en dat ook anderszins niet bekend is (gemaakt) wat een dergelijk onderzoek zou moeten inhouden. Ook heeft Etriplus onweersproken toegelicht dat zij inspanningen heeft verricht die gericht waren op het peilen en vergroten van draagvlak onder omwonenden. Zij wijst in dit verband op onder meer de omstandigheid dat in samenspraak met omwonenden financiële middelen zijn gereserveerd voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving van het plangebied, omwonenden de mogelijkheid is geboden economisch te participeren in het project en dat buitenwettelijke informatie- en inspraakmogelijkheden zijn georganiseerd. Het standpunt van de raad dat Etriplus zich in dit verband onvoldoende heeft ingespannen, volgt de Afdeling daarom niet. Het betoog slaagt”

Waar komt het streven in terug?

Jurisprudentie (2)

Zonnepark Daalkampen (RvSt, 23-10-2019, ECLI:NL:RVS:2019:3580)

“8.2. Het Beleidsplan Zonneoogst, vastgesteld door de raad op 14 december 2017, is opgesteld om nieuwe initiatieven voor zonneparken ruimtelijk te toetsen. In het Beleidsplan Zonneoogst staat onder meer dat het inrichten van grootschalige zonneparken maatschappelijke effecten heeft en dat gelet hierop draagvlak bij omwonenden van het zonnepark essentieel is. Een van de beoordelingsaspecten voor initiatieven is dat er een breed draagvlak moet zijn bij omwonenden. De initiatiefnemer moet aantonen voldoende te hebben geïnvesteerd in het verkrijgen van dit draagvlak.

8.4. De Afdeling ziet in dit gemeentelijke beleid niet een harde randvoorwaarde neergelegd waaraan de consequentie is verbonden dat het plan niet mag worden vastgesteld als draagvlak of een vorm van participatie ontbreekt. Het beleid brengt de wens tot uitdrukking dat voldoende maatschappelijk draagvlak wordt verkregen alsmede de wens inwoners te laten participeren bij de planvorming, een wens waarvan de realisering primair op de weg van de initiatiefnemer is gelegen. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspanningen getroost om voldoende draagvlak te verwerven en participatie mogelijk te maken.

8.5. Gebleken is dat de initiatiefnemer met het oog op het verwerven van draagvlak informatieavonden heeft georganiseerd met omwonenden, alle belangstellenden via e-mail en de website www.dejongodoorn.nl op de hoogte heeft gehouden van ontwikkelingen rond het initiatief. Met het oog op de participatie van de bewoners van de wijk Daalkampen heeft de initiatiefnemer onder meer aangeboden de aangrenzende bewoners van het voorziene zonnepark tegen een goedkoper tarief van zonnepanelen te voorzien. De Afdeling is gelet op het voorgaande met de raad van oordeel dat de initiatiefnemer zich voldoende heeft ingespannen bij het bevorderen van draagvlak en participatie en dat het plan in zoverre niet in strijd met het gemeentelijke beleid, inclusief het Beleidsplan Zonneoogst, is vastgesteld.”

Waar komt het streven in terug? Jurisprudentie (3)

Zonnepark Hijken (RvSt, 1-04-2020, ECLI:NL:RVS:2020:958)

“ Bij besluit van 11 december 2017 heeft de gemeenteraad van Midden-Drenthe een ontwerpverklaring van geen bedenkingen afgegeven. Een van de voorwaarden om met het project in te kunnen stemmen, was dat in de periode van de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen de initiatiefnemer moet aantonen dat er voldoende lokaal draagvlak is in de omgeving van het te realiseren zonnepark. Bij het besluit van 28 juni 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met de nota van zienswijzen van 22 mei 2018 en een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het project.

Om lokaal draagvlak te creëren heeft de initiatiefnemer contact gezocht met direct omwonenden, buurtverenigingen en jeugdsozen. Initiatiefnemer heeft aan dorpshuis de Dorpshoeve een geldbedrag beschikbaar gesteld voor de aanschaf van een warmtepomp en aan jeugdsoos All Skin in Hooghalen en jeugdsoos Onze Stee in Hijken worden obligaties in het zonnepark geschonken. Ook heeft initiatiefnemer het met de lokale Energie Coöperatie Hooghalen mogelijk gemaakt voor geïnteresseerden om financieel in het project te participeren.

De rechtbank heeft terecht overwogen dat het college terecht heeft gesteld dat de omstandigheid dat niet iedere omwonende van het zonnepark tevreden wordt gesteld, niet betekent dat er onvoldoende draagvlak in de omgeving is. Bij projecten zoals dit zonnepark moet het bestuursorgaan een afweging maken tussen het belang van een duurzame energievoorziening in het kader van de energietransitie en de belangen van omwonenden. Het ontbreken van draagvlak bij direct omwonenden is in die belangenafweging niet zonder meer het meest zwaarwegend. Gelet op de door het college genoemde inspanningen van de initiatiefnemer om draagvlak te verwerven en gegeven het beperkte aantal zienswijzen tegen dit project, ziet de Afdeling met de rechtbank geen aanleiding voor het oordeel dat vanwege het ontbreken van voldoende draagvlak voor het project voor het project geen verklaring van geen bedenkingen mocht worden afgegeven.”

Waar komt het streven in terug?

Jurisprudentie (4)

Bestemmingsplan Windpark Autena (RvSt, 27-05-2015, ECLI:NL:RVS:2015:1702)

“8. [appellant sub 4]. en anderen betogen dat de raad ten onrechte het plan heeft vastgesteld zonder een onderzoek te doen naar het draagvlak van de voorziene windturbines onder de bevolking. [appellant sub 4]. en anderen voeren hiertoe aan dat bijzondere omstandigheden aanleiding bieden tot een dergelijk onderzoek. Deze omstandigheden zijn gelegen in het significante verzet onder de bevolking tegen de voorziene windmolens en de door de gemeente voorafgaand aan de vaststelling van het plan gemaakte afspraken met Eneco Wind, aldus [appellant sub 4]. en anderen.

8.1. De raad stelt zich op het standpunt dat hij kennis heeft genomen van de tegen het ontwerpplan ingediende zienswijzen. De raad stelt voorts dat Vianen meer dan 8000 huishoudens heeft. Dat tegen het ontwerpplan ruim 500 zienswijzen zijn ingediend, betekent volgens de raad niet dat onder de bevolking van Vianen geen draagvlak voor de voorziene windturbines bestaat. Volgens de raad betekent de afwezigheid van draagvlak onder de bevolking bovendien niet dat hij het plan niet had kunnen vaststellen.

8.2. De raad stelt zich terecht op het standpunt dat de omstandigheid dat onder de bevolking geen draagvlak voor het plan zou bestaan, wat daar verder van zij, niet betekent dat de raad het plan niet in redelijkheid heeft kunnen vaststellen. Deze omstandigheid betekent niet dat het plan niet in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening. Het betoog faalt.”

Waar komt het streven in terug? Beleidskaders (1)

RES West-Brabant

RES West-Brabant

Concept

Een energietransitie voor iedereen betekent ook dat we iedereen de kans willen bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. We *streven* daarom naar 50% of meer lokaal eigendom van de nieuwe zonne- en windparken⁹ uit deze energiestrategie. Dat sluit aan bij het Klimaatakkoord. Lokaal eigenaarschap levert geld op voor de regio en kan ook leiden tot een grotere betrokkenheid van mensen bij lokale projecten, acceptatie van energieprojecten en grotere gemeenschapszin.

We willen iedereen de kans bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. We *streven* daarom naar 50% of meer lokaal eigendom van de nieuwe zonne- en windparken⁵. Dat sluit aan bij het Klimaatakkoord. Lokaal eigenaarschap levert geld op voor de regio - bijvoorbeeld voor andere maatregelen in de energietransitie, zoals isolatie - en kan ook leiden tot een grotere betrokkenheid van mensen bij lokale projecten en grotere gemeenschapszin (zie paragraaf 5.2). Een eerste inschatting van de financiële opbrengst van nieuwe wind- en zonprojecten uit de RES is €10 tot €30 miljoen. Dat is over een periode van 15 jaar. De nieuwe zon- en windprojecten kunnen, tot slot, ook bijdragen aan de werkgelegenheid. Denk aan het ontwikkelen van innovatieve technieken door start-ups en in de techniek-branchen. De eerste inschatting komt op werk voor enkele tientallen tot mogelijk honderd personen tot 2030.

Waar komt het streven in terug? Beleidskaders (2)

- Noch streven, noch plicht 50%
 - [Gemeente Laarbeek](#): Wet voorkeursrecht gemeenten bij kleinschalige windparken
- 50% lokaal eigendom als inspanningsplicht
 - [Gemeente Westerwolde](#): Leidraad, 'Maatschappelijk rendement uit Zonneparken in Westerwolde'
 - [Gemeente Meierijstad](#): 'Zonnepark Meierijstad'
- 50% lokaal eigendom als resultaatverplichting
 - Gemeente West-Betuwe: 'Beleidskader Zonneparken'

Waar komt het streven in terug?

Beleidskaders (3)

Gemeente West-Betuwe: 'Beleidskader Zonneparken

Altijd verplicht

Initiatieven zullen als eerste getoetst worden op een aantal aspecten die standaard verplicht zijn. Denk aan:

- Aantonen van haalbaarheid van de business case;
- Zekerheid van aansluiting op het net (aantoonbaar d.m.v. een contract met de netbeheerder) of een positieve transportindicatie van de netbeheerder;
- Wet Bibob: aandacht voor de herkomst van de investeerder, waarbij Nederlands investeerders voorrang krijgen.

Sommige zaken legt de gemeente op als randvoorwaarde aan elk initiatief. Dat zijn:

- De initiatiefnemer onderschrijft de '[Gedragscode zon op land](#)' van de brancheorganisatie Holland Solar en anderen (november 2019), en voldoet daar in zijn initiatief ook aan;
- Het initiatief betaalt een bijdrage van minimaal € 0,50/opgewekte MWh aan een Gebiedsfonds;
- Het initiatief zal voor tenminste 50% in lokaal eigendom komen;
- Het zonnepark dient na afloop van de productieperiode volledig opgeruimd te worden en de bodem hersteld, inclusief financiële garantie daarvoor.

Maar ook ontwikkelaars zijn gebonden

Kaders

- Klimaatakkoord
- Gedragscode
 - [Gedragscode zon](#)
 - [Gedragscode wind](#)

Bespiegelingen

- Gedragscode wind kent niet het streven
- 50 ct per MWh alleen bij wind
- ‘Free riders’?

Heel veel bedrijven zijn geen lid van Holland Solar, zijn dus niet gebonden aan de code. Zij gaan gewoon door met hun wijze van ontwikkelen?

Dat zou kunnen. Daarom vragen we in de code expliciet aan grondeigenaren, energiecoöperaties, en aan overheden zoals gemeenten en provincies als bevoegd gezag, maar ook aanbestedende overheden als Rijkswaterstaat en RVB om in lijn met de code initiatieven voor projecten te beoordelen. En om alleen samen te werken met projecten die de waarden van de code naleven. Anders krijgen we inderdaad de situatie dat de projecten die zich nergens iets van aantrekken goedkoper, beter lijken.

Actualiteit

○ Onderzoeken Holland Solar -> IBR

Onderzoeksvraag:

“Kan een gemeente de eis van een minimaal percentage lokaal eigendom en/of een verplichte omgevingsbijdrage als voorwaarde opnemen in het beleid wat betreft de ontwikkeling van (toekomstige) zonneparken, danwel als zwaarwegend argument voor vergunningverlening?”. Anders geformuleerd: “Als het streven naar 50% lokaal eigendom inzake de (toekomstige) ontwikkeling van hernieuwbare energieprojecten op land (wind en/of zonne-energie) niet een resultaat oplevert waar het bevoegd gezag comfortabel mee is, staan haar dan middelen ter beschikking om alsnog een minimaal percentage (van 50%) lokaal eigendom of als alternatief een omgevingsbijdrage af te dwingen”.

○ MinEZK

Toezegging Wiebes aan de Tweede Kamer, in de beantwoording van Kamervragen van 8 april 2020:

“Binnen interbestuurlijk verband wordt momenteel in kaart gebracht welke juridische mogelijkheden/bevoegdheden decentrale overheden hebben om eisen te stellen aan financiële participatie. De zorg die de Noordelijke Rekenkamer hierover uitspreekt, wordt hier uiteraard in betrokken. Ik verwacht uw Kamer hierover, en over eventuele vervolgstappen, na de zomer van 2020 te informeren.” (2020D13604, p. 2).

Deze maand (concept)terugkoppeling verwacht!

Pitch

- (1) Een **goed (financieel) participatieproces** - wat bedoeld is om zoveel mogelijk draagvlak en acceptatie te krijgen in de samenleving voor hernieuwbare energieprojecten – speelt een belangrijke rol bij vergunningverlening voor die energieprojecten. De voorwaarde is dan wel dat er **gemeentelijk beleid aanwezig is** wat betreft dit (financieel) participatieproces
- (2) Initiatiefnemers van hernieuwbare energie projecten dienen zich rekenschap te geven van dit gemeentelijk beleid; beleid dat tot doel heeft om draagvlak voor die projecten te verhogen.
- (3) Het door een **initiatiefnemer aantoonbaar goed doorlopen van dat (financieel) participatie** proces mag in dat geval **randvoorwaardelijk zijn voor vergunningverlening**. Echter, **het resultaat van dat proces is dat niet** (lees: het behalen van een minimaal % lokaal eigendom). De Raad van State is immers nog steeds van mening dat (voldoende) maatschappelijk draagvlak ruimtelijk niet relevant is.

Een handelingsperspectief

- (1) Het Klimaatakkoord stelt een het doel en dat doen de Gedragscodes ook. Daar kan je elkaar op aanspreken
- (2) Door getrancheerd ruimte toe te laten voor duurzame energie en (aanname van) meer vraag dan aanbod, moet schaarse (vergunning) ruimte transparant en zorgvuldig vergeven worden.
- (3) Bij uitgifte (publiekrechtelijke) ruimte is procesparticipatie met als uitgangspunt het 'streven' een randvoorwaarde (naast andere criteria).
- (4) De procesparticipatie wordt door ontwikkelaar zo ingezet dat materialisatie van het 'streven' ook daadwerkelijk kans heeft.
- (5) Gemeente monitort / stuurt bij
- (6) Geen goede procesparticipatie is knock-out.
- (7) Beste plan(nen) formeel principeverzoek
- (8) College / Raad beslist uiteindelijk

Spectrum

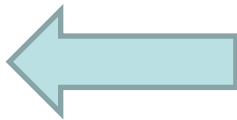
Streven naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven) een inspanningsverplichting of een resultaatverplichting?

*Geen additionele
verplichting opleggen*

*Inspanningsver-
plichting opleggen*

*Resultaatverplichting
opleggen*

Verantwoordelijkheid ontwikkelaar. Lokaal eigendom (en verondersteld draagvlak daardoor) is uiteindelijk ruimtelijk niet relevant.

GEMEENTELIJK BELEID

Vergunningverlening enkel bij behalen van minimaal verplicht gestelde % lokaal eigendom.

Wat is jouw handelingsperspectief?